

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Capvt II. De Divisione decimarum, earumque inter se differentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

& de animalibus, quæ sub virga pastoris transferebantur, decimæ exsolverentur, non verò de aliis rebus, *Levit. cap. ult. Dominic. Soto De just. & iure lib. 9, qu. 4, art. 2*, ubi & hujus rei rationem reddit.

Atque hæc de decimis, de quibuslibet obventionibus solvendis, juxta præscripta sacrorum Canonum; quibus an derogetur consuetudine, præscriptione vel aliis modis, infra c. 17, tractabitur.

Cæterum hic dispiciendum est, cur potius decima pars, quam nona vel alia minor à conditori-

bus juris electa fuerit: Hæc ratio redditur, quòd denarius numerus perfectus sit, & quodammodo limes omnium numerorum; siquidem post eum ultra non proceditur, sed reiteratio fit ab eodem ad alium numerum, duplicem vel triplicem, & sic deinceps. Unde denarius numerus rectius quam alius Deo convenire visus est, utpote omnium rerum perfectissimo, ex mente O. Thomæ in 2, 2. qu. 87, in respons. Cui adde quæ de perfectione & dignitate numeri denarii tradit And. Tiraquel. in tract. de Præscript. §. 1, Gloss. 4, in princ.

CAPUT II.

De Divisione decimarum, earumque inter se differentia.

SUMMARIUM.

1. Decimarum divisio in personales, prædiales & mistas.
2. Differentia earum.
3. Fructus non intelliguntur nisi deductis expensis, & cur aliud obtineat in decimis prædialibus.
4. Altera divisio in majores & minores.
5. Decima extraordinaria.

EX his, quæ superiori Cap. dicta sunt, tria decimarum genera nascuntur. Aut enim sunt decimæ prædiales, aut personales, aut ex utrisque mixtæ. Prædiales sunt, quæ ratione prædiorum solvantur, unde & nomen sortita sunt, Prædia autem vel urbana sunt, vel rustica, l. 1, D. Communia prædior. Urbana dicuntur & officia habitandi causâ facta, sive in urbe, sive extra urbem, l. Urbana 198, D. De verb. signif. ex quorum mercede locationis decimæ præstantur, c. pen. sup. De past. quemadmodum & ex molendinorum proventus, ut priore cap. meminimus, per text. in cap. Pervenit 5, c. Ex transmissa 23, hoc tit. Rustica prædia sunt, reliqua officia habitandi causâ non præparata, sed in alium usum; ut sunt stabula, ovilia, & similia, distincta tamen ab urbanis prædiis, l. Eo jure 4, §. 1, D. in quib. caus. pign. Alias si urbanis prædiis coherant, ejusdem generis censentur, utpote accessoria ad urbana prædia, d. l. Urbana, juncto cap. Accessorium De R. l. lib. 6, Item rusticorum prædiorum nomine veniunt & agri, vineæ, silvæ, & similia, quæ cum prædia sunt, vel eorum superficies, idcirco recte decimarum functioni subjiciuntur, c. 4, §. 6, c. 22, & passim h. t.

Personales decimæ dicuntur, quæ ex luero operarum nostrarum vel aliunde prospectu personæ nostræ debentur, veluti ex negotiatione, militia, artificio, aliave professione. Item ex venatione, piscatione, aliisque ejusdem generis, sicut sup. c. 1. probavimus, ex d. cap. Pervenit, cap. Non est in potestate 22, hoc tit. & can. Decima xvi. q. 1. Ubi tamen fructus prædii ex venatione, piscatione vel aucupio constant, hi magis ad prædiales decimas pertinent, l. Venationem 25, D. De usur. & l. Item 8, §. aucupium D. De usufructu.

Mixtæ dicuntur decimæ, quæ partim prædiales sunt, partim personales: veluti quæ ex fructibus pecorum, avium in prædiis nostris colliguntur, concurrente nostrâ indutria. Hostien. in Summa h. t. num. 3, Navar. in Manuali c. 21, n. 29.

Sed hoc interest inter prædiales & personales decimas; quòd prædiales integræ solvantur, nullis detractis expensis, veluti seminis, cultura vel alterius rei: quod non est in personalibus, in quibus deductio admittitur expensarum, quæ factæ sunt quarendis, emendis & convolvendis mercibus, cap. Pastoralis 28, cap. Cum homines 7, cap. Ex parte 21, cum duob. capp. seqq. cap. Tu nos 20, h. t. Quod ad id verum est, etiam si expensæ non utiliter, sed pro arbitrio mercatoris factæ essent, dummodò non in fraudem decimarum: sicut ex innoc. & aliis tradit Pet. Rebuff. de Decimis quest. 11, num. 4. Exemplo id illustretur: Centum aureos in merces comparandas impendi, eas postea vendidi centum & quinquaginta; hæc proutquam decimæ ex dicta summa centum & quinquaginta præstentur, subducam in primis centum, quibus merces emptæ sunt, deinde portoria & vectigalia,

lia, & impendia itineris, & si forte his omnibus deductis remanserint ex lucro viginti, tenebor ad duos aureos decimarum nomine. Quod non est in prædialibus decimis, ut antè dictum est.

3. Quibus certè quoad prædiales decimas obitare videtur textus in *l. Si à domino 36, § fin. D. De pesit hered.* quo loco non intelliguntur fructus, nisi deductis impensis; his enim verbis utitur ibi Paulus l. C. tus: *Fructus intelliguntur, deductis impense, qua quarendorum, cogendorum, conservandorum, que eorum gratia fiunt. Quod non solum in bona fidei possessoribus na uralis ratio exposulat, verum etiam in prardonibus.* Idem confirmat textus in *l. Fructus 7, D. Solutio matrim & in l. 1, C. De fructib. & litium expens.*

Sed cur diversum obtinet in his prædialibus decimis? Ideo, quòd Deus prædiales decimas in signum universalis domini sibi reservaverit, *d. cap. Tua nobis 26, & c. Cum non sit 33, hoc tit.* Usque ad eò, ut etiam ante exactionem tributorum & censuum, qui Principi penduntur, deduci jubeantur decimæ, aut non deductæ tamquam onus annexum tributa & census comitentur, *d. cap. Cum non sit.* Intellige verò hanc reservationem à Deo factam, non in novo sed in veteri Testamento, *Le-*

vir. cap. ult. quod postea securi Canones idem apud Christianos statuerunt. Ut & hinc cum Deus in veteri Testamento non reservaverit sibi decimas personales, ideo expensæ ex his rectè deducantur, *d. cap. Pastoralis.* Locumque habet juris communis regula, quâ lucrum non intelligitur, nisi deducto omni damno, quod & in expensis factis consistit, *l. Mutius 30, D. Pro socio.* Verum cum hodie vix aut rarior usus sit personalium decimarum, non est, quòd his longius immoremur.

Solent quoque vulgò decimæ prædiales dividi in majores & minores sive minuras. Majores sunt, quæ ex frumento, vino, oleo, aliisque ejusdem generis penduntur. Minores sive minutz, quæ ex hortis & partu animalium præstantur, *d. c. Tua nobis & ibi Glos h. t.*

Nonnumquam fit, quòd S Pontifex Ecclesiasticis proventibus decimas extra ordinem imponat, *c. 2, h. tit in Clement & c. 1, eod in Extravag. communib.* de quibus latè Petr. Gregorius in *Syntagmate lib. 2. c. 20, num. 3, & seqq.* quæ huc non pertinent. Nos enim hoc loco de decimis agimus, quæ ex præscripto sacrorum Canonum, & sic constituto & ordinario jure, solvuntur Ecclesiæ ministris.

C A P V T III.

Decimæ quo jure sint introductæ.

S U M M A R I A.

1. Difficultas & effectus hujus questionis.
2. Decima an sine divini juris?
3. 4. 5. 6. Auctoritates pro hac sententia.
7. 9. Verior sententia, esse partim juris divini, partim humani.
8. Verba D. Thomæ hac de re.
10. Præcepta veteris Testamenti per Christi mortem abolita.
11. Eadem per Principem restitui posse.
12. Clerici novi Testamenti quomodo successerint in locum Leviticæ tribus.
13. 14. Argumenta prioris sententia diluuntur.

Perquam difficilis quæstio est & summè controversa inter Theologos & Canonistas, quonam jure introductæ sint decimæ, divino an humano sive Ecclesiastico? Quam quæstionem præ cæteris, duobus libris prosecutus est Conradus Somerhart in *tract. de Decimis.* Neque

hæc quæstio effectu caret: si enim statuamus, præstationem decimarum esse divini juris, consequens erit, omnes homines per æquè teneri ad functionem decimarum, nec ullâ consuetudine, præscriptione temporis vel privilegio sive alio titulo, ab ea excusari posse. Quippe jus divinum omnes comprehendit, adeoque immutabile est, *can. Si consuetudinem, & can. seq. dist. 8, can. Sunt quidam xxv. q. 1, & c. fin. sup. De præscriptionib.* Sin humani juris esse dixerimus, nihil è diverso impediet, quin contrariâ consuetudine, præscriptione sive privilegio, sive alio titulo legitimo, præstationi decimarum derogari possit, *c. fin. & ibi Dd. sup. De conjues.*

Et quidem Innoc. in *c. ult. sup. De parochiis,* existimat indistinctè tam personales quam prædiales decimas jure divino deberi. Cui ad stipulantur *Glos in c. 1. in v. decimarum h. tit. lib. 6, Rebuff. in tract. de Decimis q. 1, num. 11, & communi calculo alibi teste Phil. Franco in d. cap. 1, ex Joan. Andrea, licet in meo Codice hanc sententiam Loth. And. non reperirim.*

Alii